

منطق ترازوی اندیشه

ریز مباحث درس اول

کاربرد منطق و نقش مغالطه

منطق و مغالطه چیست

دو حیطة اصلی منطق؛ تعریف و استدلال

حیطه کاربرد منطق

منطق علمی است که شیوه ی درست اندیشیدن را می آموزد تا بدین ترتیب قادر به تشخیص خطاهای ذهنی باشیم.

منظور از منطق و مغالطه چیست؟

منطق علمی است که در پی جلوگیری از خطای در اندیشه است

منطق:

به معنای هرگونه نتیجه گیری خطا در اندیشه یا فکر به کار رفته است، که ممکن است عمدی یا غیر عمدی باشد. نام دیگر مغالطه سفسطه است.

مغالطه:

کار منطق دانان چیست

۱- انواع خطاهای ذهنی و دسته بندی آنها را بررسی می کند

۲- راه های جلوگیری از خطای تفکر را نشان می دهند.

۳- نکاتی را که هر متفکری باید رعایت کند تا دچار خطای فکری نشود، مشخص می نماید.

چند ویژگی مغالطات:

همچون بیماری هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود
برای مبارزه با مغالطات باید آنها را به درستی شناخت

تاکید اصلی منطق بر : آموزش شیوه درست اندیشیدن است نه فقط مبارزه با مغالطات.

نکته: ذهن انسان به طور طبیعی منطقی رفتار می کند و بدون دانستن نام های این قواعد آنها را در زندگی خود به کار می برد.

منطق علمی کاربردی است به این معنی که:

منطق نیازمند تمرین است.

منطق را با دستورالعمل های نظری نمی توان مسلط شد، بلکه باید آن را به کار گرفت. مانند دوچرخه سواری که باید در عمل یاد گرفت.

نسبت منطق با سایر علوم:

منطق، ابزاری است در خدمت سایر علوم

منطق، مشکلات را در علوم نشان می دهد، اما علم را تولید نمی کند.

منطق، همانند شاقول بنایی است که شرایط را برای ایجاد بنای مستحکم فراهم می

سازد، اما بنای مستحکم نمی سازد.

منطق، همچون سیستم های کنترلی یک خودرو است که مشکل را معلوم می کند اما

باعث حرکت خودرو نمی شود.

تعریف: هرگاه تصور مجهولی داشته باشیم (مانند مثلث چیست؟) به کمک تصورات معلوم و مرتبگی که با آن تصور مجهول داریم. مانند شکل سه ضلعی. آن تصور مجهول را خواهیم شناخت به این عمل تعریف می گویند.

حیطه علم منطق

استدلال: هرگاه تصدیق مجهولی داشته باشیم (مانند چرا آهن هادی الکتریسته است؟)، به کمک تصدیقات معلوم مرتبگی که با آن تصدیق مجهول داریم مانند آهن فلز است فلز هادی الکتریسته است به آن تصدیق مجهول پاسخ خواهیم داد.

مبحث تعریف با چیستی سروکار دارد: درخت چیست؟ گیوه چیست؟

مبحث استدلال با چرایی سروکار دارد: چرا انسان ناطق است؟ چرا آهن هادی الکتریسته است؟

دقت: دو حیطه اصلی منطق، تعریف و استدلال است و شناخت تعریف و استدلال مشروط به شناخت تصور و تصدیق است.

تصور: درک ما از مثلث، انسان، سیمرغ و واجب بودن و....

دانش بشری به دو حیطه کلی تقسیم می شود.

تصدیق: مانند مثلث شکل سه ضلعی است. در تصدیق حکم و قضاوت وجود دارد. جمله خبری با معنا و صادق تصدیق

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

نکته: جملات انشایی: امر، نهی، استفهام، آرزو و تعجب تصور هستند. مانند ای کاش

هوا ابری باشد.

هنگام تصور یک مفهوم کاری نداریم که آن مفهوم واقعیت دارد یا ندارد یا آن مفهوم با امور دیگر مرتبط است یا نیست در این حالت به همان تصور می اندیشیم و می خواهیم بدانیم آن مفهوم چیست و چه معنایی دارد.

تمرین

مشخص کنید جملات داده شده تصور هستند یا تصدیق؟

عقاب	چشم‌ت روشن	گرگ درنده است	ساق یا	از مادرم پرسیدم که...	مثلث سه ضلعی است	درخت بلند	کوه سهند مرتفع است	خانه‌ی بزرگ	خانه بزرگ نیست
تصور	تصور	تصدیق	تصور	تصور	تصدیق	تصور	تصدیق	تصور	تصدیق

از میان موارد زیر تصور و تصدیق را مشخص کنید:

سیمرغ (تصور) سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای است (تصدیق)

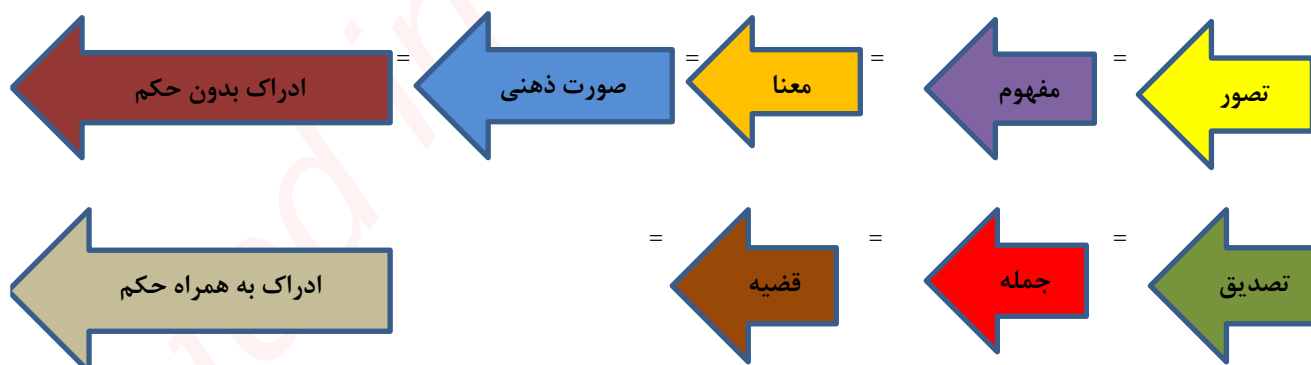
دانا (تصور) توانا بود هر که دانا بود (تصدیق)

یک نکته حاشیه‌ای ولی مهم در مورد تصور و تصدیق:

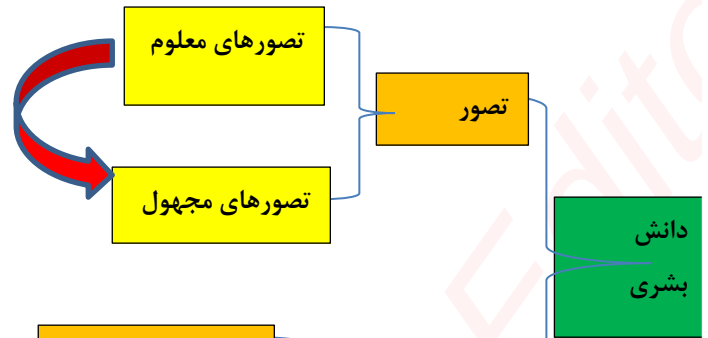
۱- هنگام تصور یک مفهوم، کاری نداریم که آن مفهوم، واقعیت دارد یا ندارد.

۲- هنگام تصور یک مفهوم، کاری نداریم که آن مفهوم رابطه‌ای با واقعیات دیگر دارد یا ندارد.

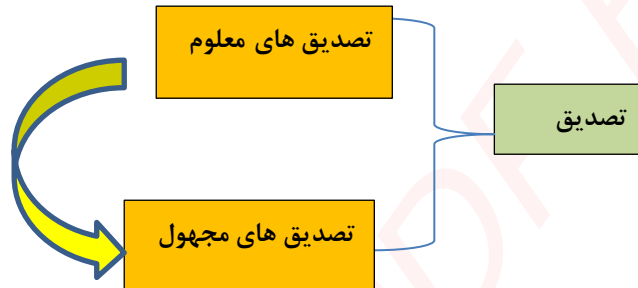
۳- با فکر کردن از نوع تعریف است که به یک تصور، علم پیدا می‌کنیم.

به کمک تعریف از تصورات معلوم به تصور مجهول می رسند

به کمک استدلال از تصدیق های معلوم به تصدیق مجهول می رسند

فراهموش

پاسخ تمرین ص ۱۰

۱- استدلال ۲- تعریف ۳- استدلال ۴- تعریف

پاسخ فعالیت های تکمیلی:

۱- چیست ---- (تعریف)

۲- چرا..... (استدلال)

۲- تصدیق / تصور / تصدیق / تصور / تصور / تصدیق

نمونه سوالات:

۱- جاهای خالی را کامل کنید:

الف) منطق علمی است که در است.

ب) مغالطات همچون هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود.

ج) آموختن منطق مانند..... است که باید به صورت علمی فرا گرفته شود.

د)..... ابزاری در خدمت سایر دانش هاست.

- ۲- درستی یا نادرستی عبارات داده شده را مشخص کنید.
الف) دانش منطق منحصر برای فلسفه به کار می رود.
ب) منطق دانان قواعد منطق را ابداع نموده اند.
ج) با خواندن دستورالعمل های نظری می توان منطق را فرا گرفت.
۳- در عبارات داده شده تصور یا تصدیق را مشخص کنید.
الف) مادر خوبم ب) دانش مفید است. ج) ریاضی د) ریاضیات سخت است
- ۴- اقسام علم و ادراک را بنویسید.
۵- استدلال و تعریف را با ذکر مثال توضیح دهید.
۶- منطق چگونه علمی است و تبحر در آن به چه چیزهای نیازمند است؟
۷- برای ساختن یک تصدیق حذاق به چند تصور نیاز است؟
۸- عبارت «هیچ ظالمی خوش عاقبت نمی شود» شامل چند تصدیق و چند تصور می باشد؟
۹- وقتی از معنای یک مفهوم سوال می شود وارد کدام حوزه از علم و ادراک شده ایم.
۱۰- عبارت مثلث، شکل سه ضلعی است. تعریف است یا استدلال؟

پیروز باشید

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

درس دوم : لفظ و معنا

اهداف کلی درس دوم

به منظور آسان تر ارتباط برقرار کردن بین ذهن و زبان و آشنایی با مبحث مغالطات میتوان به درک اهمیت گفتار و نوشتار برای انتقال دادن پیام به عنوان مهمترین مبحث یادگیری این درس اشاره نمود.

از دانش آموز انتظار می رود که پس از مطالعه درس دوم :

۱. بتواند ارتباط بین ذهن و زبان و عالم خارج در عبارات را بفهمد
۲. با آشنایی با انواع مغالطات کمتر دچار خطای ذهنی گردد
۳. بتواند از قواعد منطقی این درس به خوبی در بیان کلام و سخنان خود استفاده نماید

برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از الفاظ استفاده میکنیم پس لازم است ارتباط الفاظ با "زبان" و "ذهن" و "خارج از ذهن" بشناسیم.

مثالهای مهم سه حیطة : (غير از كتاب درسى)

۱. روياء در سر دارم (حيطه ذهنى)

فراھوش

۲. روياء دو نقطه دارد (حيطه لفظ و زبان)

۳. روياء دوست و همكلاسى من است (حيطه خارجى و واقعى)

توضيح مثال ها : به سه مثال ذكر شده خوب دقت كنيد

۱. مثال اول : روياء در "ذهن" و "فكر" ما وجود دارد

۲. مثال دوم : روياء در "لفظ و زبان" به عنوان يك اسم كه دو نقطه دارد

۳. مثال سوم : روياء در "عالم خارج - واقعى" وجود دارد

به تصوير روبرو نگاه كنيد (صفحه ۱۲ كتاب)

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

آيا ميتوانيد سه حيطه را به خوبى تشخيص دهيد؟

جواب : بله حيطه زبان (لفظى) - حيطه ذهنى - حيطه عالم خارج (واقعى)

آيا اگر در هر کدام از آنها خطايى ايجاد گردد در ساير موارد هم خطايى صورت مى گيرد؟

جواب : بله

نکته : برای جلوگیری از خطاهای ذهنی که در بالا ارتباط آن ها را بررسی کردیم باید از قواعد منطقی کمک بگیریم .

در اینجا متوجه یک موضوع مهم دیگر می شویم :

الف) وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه و ذهن است .

ب) ذهن با دو حیطه زبان الفاظ و جهان خارج ارتباط دارد .

نکات مهم درسی

- انتقال افکار به دیگران از طریق الفاظ و زبان انجام می گیرد .
- خطای در الفاظ و معنا می تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود .
- توجه خاص به مبحث الفاظ در منطق .
- علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست .

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

اشتراک لفظ یا مشترک لفظی

الفاظ و کلماتی که از لحاظ نوشتاری و گفتاری به هم شبیه هستند ولی از نظر معنا متفاوت می باشند.

مثال : شیر ، سیر ، دوش ، پیچ ، نیش ، چین ، فرق ، شانه ، چنگ ، کوفته ، داد

حالا شما میتوانید با پیدا کردن کلمات شبیه به هم با الفاظ مشترک بیشتری آشنا شوید .

برای فهمیدن مثالهای بالا به توضیح چند مثال توجه کنید :

ردیف	مثال	توضیح مثال (یک کلمه ولی دارای چند معنی)
۱	شیر	۱. شیر حیوان درنده ۲. شیر خوراکی
۲	چین	۱.کشور چین ۲. چین لباس، چین دامن
۳	فرق	۱. تفاوت داشتن ۲.فرق سر
۴	کوفته	۱.کوفته خوراکی(کوفته تبریزی) ۲.کوفته شدن ، خورد و خمیر شدن
۵	داد	۱.داد از مصدر دادن ۲.دادخواهی و عدالت

به دو دلیل باید الفاظ مشترک را خوب بشناسیم :

۱. تا معنای تفاوت هر لفظی ، در جملات را بفهمیم

۲. جلوگیری از مغالطه اشتراک لفظ

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

مثال : اسم دوست من شیرین است ، شکلات شیرین است پس : اسم دوست من شکلات است .

اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند باعث " بروز مغالطه اشتراک لفظ " میشود و یکی از

شایع ترین انواع خطاهای ذهنی است

حل تمرینات صفحه ۱۴ کتاب :

۱. زیر الفاظ مشترک خط بکشید و معانی مختلف آنها را بیان کنید ؟

✚ امشب صدای تیشه از بیستون نیامد شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد

جواب : (خواب شیرین : خواب خوش) ، (شیرین : عشق فرهاد)

✚ علی کاری است ، کاری غذا را خوشمزه می‌کند ، پس : علی غذا را خوشمزه می‌کند .

جواب : (کاری : فعال و پر کار) ، (کاری : نام نوعی ادویه)

۲. معنای واژه‌های زیر را مشخص کنید ؟

✚ شما نمی‌توانید وارد بخش مراقبت‌های ویژه بشوید . جواب : (نمی‌توانی : اجازه ندارید)

✚ چون رانندگی بلد نیستی ، نمی‌توانی ماشین را داخل پارکینگ بیاوری .

جواب : (نمی‌توانی : مهارت نداری ، بلد نیستی)

✚ پیر شده ای و دیگر نمی‌توانی این سنگ را بلند کنی .

جواب : (نمی‌توانی : قادر نیستی ، توانایی نداری)

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

Created in

نحوه دلالت لفظ بر معنا در جملات

قبل از اینکه با این مبحث مهم آشنا شویم بهتر است بگوییم چرا باید دلالت‌های لفظ و معنایشان در عبارات و جملات را یاد بگیریم برای اینکه :

الف) منظور آن جمله را به خوبی درک کنیم .

ب) الفاظ مشترک در عبارات و جملات را به خوبی معنا کنیم .

ج) از هر گونه خطای ذهنی در ارتباط با زبان و گفتار و نوشتار جلوگیری کنیم و مخصوصاً جلوگیری کردن از مغالطه توسل به معنای ظاهری که در بخش دلالت ها صورت میگیرد .

به مثالها توجه کنید:
گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

لفظ "خانه" در هر یک از جمله های زیر به چه معنایی به کار رفته است ؟

خانه ام را فروختم : منظور کل خانه (دلالت مطابقی)

خانه ام را رنگ زدم : منظور بخشی از خانه (دلالت تضمنی)

خانه ام را دزد زد : منظور اثاثیه منزل و اسباب و وسایل (دلالت التزامی)

انواع دلالت ها	تعریف انواع دلالت لفظ بر معنا	مثال ها	توضیح مثال ها
دلالت مطابقی	دلالت لفظ بر کل معنای اصلی آن	شیر خوشمزه خوردم	شیر خوراکی
دلالت تضمینی	دلالت لفظ بر بخشی و یا جزئی از معنای اصلی آن	پاکت شیر پاره شده	بخشی از پاکت پاره شده
دلالت التزامی	دلالت لفظ بر خارج ولی همراه با معنای اصلی آن بر لازمه یک شیء دلالت میکند	علی مانند شیر است	علی شجاع است صفتها جزء دلالت التزامی هستند

حل تمرینات صفحه ۱۵ کتاب :

نوع دلالت لفظ بر معنا را در عبارات زیر تعیین کنید؟

تند ورق نزن، کتابم را پاره کردی! جواب : (دلالت تضمینی)

فلانی شیر است. جواب : (دلالت التزامی).

کتابم را گم کردم. جواب : (دلالت مطابقی)

ماشینم خراب شد. جواب : (دلالت تضمینی)

گروه مشاوره فراهوش
 INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
 WEB : FARAHOOSH99.IR

به کار بردن دلالت مطابقی ، به جای تضمنی و التزامی به خطایی منتهی می شود که آن را

"مغالطه توسل به معنای ظاهری" می نامند

مثال : به دوستم گفتم بیا با هم به پارک برویم ، با هم رفتیم .

دوستم گفت : چه بازی کنیم ؟

گفتم : هیچی !

دوستم گفت : مگر نگفتی با هم به پارک برویم؟

گفتم : بله ولی ، نگفته بودم بازی میکنم .

شیوه نگارش کلمات

انتقال معانی به دیگران به دو صورت انجام می گیرد:

الف) کتبی (نوشتاری)

ب) شفاهی (گفتاری)

گروه مشاوره فراهوش
نکته : اشتباه در نوشتن و نگارش میتواند خطای ذهنی را به وجود بیاورد .
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

به مثال صفحه ۱۶ کتاب دقت کنید (تغییر جای "ویرگول" چه تغییری از نظر معنایی در جملات ایجاد کرده است؟)

هوشنگ کاشف گنجینه پنهان شده است	گنجینه پنهان شده ، توسط هوشنگ کشف شد
هوشنگ پنهان کننده گنجینه است و دیگران کشف کردند	گنجینه پنهان شده توسط هوشنگ ، کشف شد

به دو دلیل نوشتن درست کلمات و استفاده از حرکات کلمات و علائم سجاوندی در عبارات مهم است:

۱. جلوگیری از به وجود آمدن مغالطه نگارشی کلمات

۲. یاد گرفتن درست دیکته کلمات در عبارات

رعایت نکردن دقیق علائم سجاوندی و حرکات کلمات باعث پدید آمدن مغالطه نگارشی کلمات می شوند و این خطا می‌تواند به جز علائم سجاوندی و حرکات ناشی از دیکته کلمات باشد

کار ویراستاران ، بررسی صحت علائم سجاوندی و در صورت نیاز حرکت گزاری برخی از کلمات و نیز اصلاح غلطهای املائی است .

شیوه مغالطه نگارشی کلمات

مثال	توضیح مثال
فردا سفر تمام می شود	مسافرت
فردا صفر تمام می شود	ماه صفر
دیروز خان به روستا آمد	فردی که خان است
دیروز بر سر خوان دوستم نشستم و غذا خوردم	سفره غذا (خوان)
	

حل تمرینات صفحه ۱۶ کتاب :

با تغییر علائم سجاوندی ، معانی مختلف جملات زیر را مشخص کنید :

به نظر علی احمدی دانشجوی خوبی است .

جواب : به نظر علی ، احمدی دانشجوی خوبی است

جواب : به نظر ، علی احمدی ، دانشجوی خوبی است

یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه های نفت در شهر بوشهر بر گزار می شود .

جواب : یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه های نفت در شهر بوشهر ، بر گزار می شود

جواب : یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه های نفت ، در شهر بوشهر ، بر گزار می شود

معنای کلمات زیر را بنویسید:

مُلک = فرمانروایی	آرز = پول
مَلِک = پادشاه	عَرَض = فاصله ، پهنا
مِلک = دارایی و سرمایه	أَرْض = زمین

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

ابهام در مرجع ضمیر

با یک سوال شروع می کنم چرا باید ابهام در مرجع ضمیر را به خوبی بشناسیم ؟ (قبل از پاسخ دادن به

سوال به این مثال خوب توجه کنید) "دوستم تا مادرش را دید لباسش را مرتب کرد"

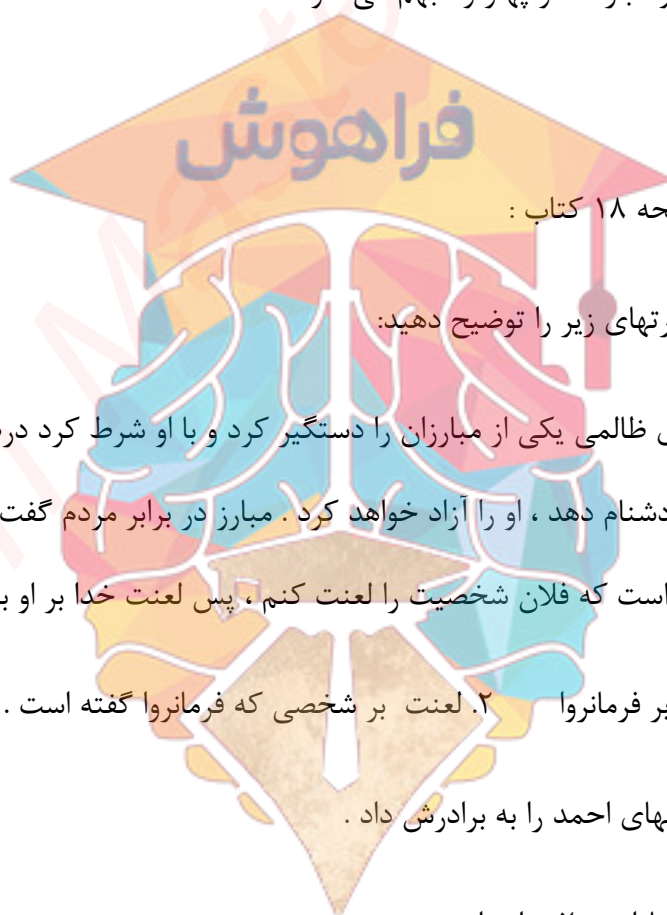
این عبارت دو پهلو و مبهم است ، زیرا ضمیر هم به مادر دوستم و هم مادر خودش بر می گردد.

ابهام موجود در عباراتی که مرجع ضمیر آن مشخص نیست می تواند منشاء خطای اندیشه گردد و آن را "مغالطه ابهام در مرجع ضمیر" می نامند.

مغالطه ابهام در مرجع ضمیر	
مثال	توضیح مثال
رستم بر اسب نشست ، دستی بر سرش کشید و حرکت کرد.	۱. سر اسب ۲. سر رستم
پلنگ به دنبال آهو بود که شکارچی به طرف آن شلیک کرد.	۱. به پلنگ ۲. به آهو

مغالطه ابهام در مرجع ضمیر به دو علت است :

۱. مرجع ضمیر به علت دو ضمیر داشتن نا مشخص است .
۲. جملات و عبارات دو پهلو و مبهم می شوند .

حل تمرینات صفحه ۱۸ کتاب :

دو پهلو بودن عبارتهای زیر را توضیح دهید:

✚ فرمانروای ظالمی یکی از مبارزان را دستگیر کرد و با او شرط کرد در صورتیکه به فلان شخصیت در ملاءعام دشنام دهد ، او را آزاد خواهد کرد . مبارز در برابر مردم گفت : ای مردم ! فرمانروا از من خواسته است که فلان شخصیت را لعنت کنم ، پس لعنت خدا بر او باد !

جواب : ۱. لعنت بر فرمانروا ۲. لعنت بر شخصی که فرمانروا گفته است .

✚ سارا کتابهای احمد را به برادرش داد .

جواب : ۱. برادر سارا ۲. برادر احمد

حل فعالیت تکمیلی صفحه ۱۸ کتاب :

۱. در عبارات زیر امکان پدید آمدن چه برداشت های متفاوتی وجود دارد توضیح دهید.

برداشتها و توضیح مثال	مثال عبارات
<p>۱. خانمی که فامیل او پزشکی است</p> <p>۲. خانمی که کارش پزشکی است</p> <p>"مغالطه اشتراک لفظ"</p>	<p>الف) خانم پزشکی دیروز به عیادت بیماران آمد</p>
<p>۱. کتاب مال خودش</p> <p>۲. کتاب مال گوینده مطلب</p> <p>"مغالطه ابهام در مرجع ضمیر"</p>	<p>ب) او گفت که این کتاب من است</p>
<p>۱. مردم</p> <p>۲. سخنران</p> <p>"مغالطه ابهام در مرجع ضمیر"</p>	<p>ج) مردم در پاسخ سخنرانی که میگفت : "افزایش بودجه عمرانی دولت صحیح نیست" گفتند : "صحیح است ، صحیح است"</p>
<p>۱. هنگامی که با او همراه شدی همه چیز از آن تو شد</p> <p>۲. هنگامیکه از او روی بر گرداندی همه چیز به تو پشت خواهد کرد</p> <p>"مغالطه"</p>	<p>د) چون از او گشتی همه چیز از تو گشت</p>
<p>۱. سعید</p> <p>۲. همسایه</p> <p>"مغالطه ابهام در مرجع ضمیر"</p>	<p>ه) سعید همسایه اش را تکریم میکند او فرد متدینی است</p>
<p>۱. عفو ، لازم نیست اعدامش کنید</p> <p>۲. عفو لازم نیست ، اعدامش کنید</p> <p>"مغالطه شیوه نگارشی کلمات"</p>	<p>و) عفو لازم نیست اعدامش کنید</p>

۲. الف) با مراجعه به کتاب علوم و فنون ادبی (۱) کدامیک از اقسام جناس ، می تواند باعث مغالطه

اشتراک لفظ شود ؟

جواب : جناس تام زیرا کلمه از نظر تلفظ و نوشتن یکی است ولی از نظر معنا مختلف هستند

ب) یک مثال از اشتراک لفظ در ادبیات ذکر کنید که باعث زیبایی کلام شده باشد

جواب : مانند ماه (ماه آسمان) یا ماه (ماه درسال)

یا بفرما به سراپم ، یا بفرما به سر ، آیم هدفم وصل تو باشد ، چه تو آیی ، چه من آیم

جواب : به سراپم در بیت اول: یعنی به خانه من به سر ، آیم در بیت اول : یعنی با سر آمدن

ج) در کنایه و استعاره در ادبیات از دلالت مطابقه استفاده میشود یا دلالت التزامی ؟

جواب : دلالت التزامی

۳. دلالت الفاظ زیر را از میان مطابقه ، تضمن و التزام مشخص کنید:

الف) او حاتم بخشی میکند . جواب : دلالت التزامی

ب) دزد ماشینم را برد. جواب : دلالت مطابقی

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

ج) کفشم را واکس زدم . جواب : دلالت تضمنی

د) خانه خرابم کردی. جواب : دلالت التزامی

۴. نوع مغالطات زیر را تعیین کنید:

الف) چرا تمرینها را حل نمی کنی و نشسته ای . کتاب داستان می خوانی ؟ چون دبیرمان گفت

بروید مطالعه کنید ، نگفت بروید تمرین حل کنید

جواب : مغالطه توسل به معنای ظاهری

ب) سلمانی با تیغ دور سر فردی را اصلاح میکرد که ناگهان تیغ پوست وی را برید . فرد اعتراض

کرد که سرم را بریدی . سلمانی گفت : سر بریده که حرف نمی زند !

جواب : مغالطه توسل به معنای ظاهری

۵. نشان دهید چگونه با تغییر حرکات کلمات زیر معنای آنها تغییر میکند .

کُشت	کِشت
شُکر	شِکر
سُم	سِم
سِحْر	سِخْر
نَشُسته	نِشُسته

نکته های پایانی

توضیح مثال	مثال	انواع مغالطات
بهار فصل 	بهار اسم بهار دوست من است بهار فصل زیبایی است دوست من فصل زیبایی است	مغالطه اشتراک لفظ
من در حیاط مدرسه هستم	من در کلاس نیستم	مغالطه توسل به معنای ظاهری
خوار = ذلت و پست شدن	خار = خار گیاه	مغالطه شیوه نگارش کلمات
ضمیر نا مشخص لعنت به دشمن	ضمیر نا مشخص لعنت به دوست	مغالطه ابهام در مرجع ضمیر

نکات دیگر :

- آنچه در ادبیات فارسی جناس تام می خوانیم ، همان اشتراک لفظ است
- نسبت جناس تام با اشتراک لفظی " رابطه تساوی " است
- اشتراک لفظ که منجر به مغالطه می شود وقتی جناس تام می گیریم که از نظر گفتاری و نوشتاری " یکی " باشند . مانند: شیرین = مزه و طعم عسل = ماده خوراکی
شیرین = اسم دختر عسل = اسم دختر
- اشتراک لفظ در جناس ناقص فقط از لحاظ نوشتاری ایجاد میگردد ولی از لحاظ گفتاری " یکی " است که همان مغالطه نگارشی کلمات می گویند . مانند : علیم = دانا الیم = دردناک
- مغالطه نگارشی کلمات خود از چند عامل ایجاد می گردد :
از نظر نگارش و کتبی اشتباه باشند مثل خار و خوار - سفر و صفر
ولی از نظر گفتاری یک جور تلفظ میگردند مثل علیم و الیم
از نظر دیکته کلمات اشتباه باشند مثل سفر و صفر
از نظر حرکات اشتباه باشند که قبلا بررسی شد مثل کشت و کُشت

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

لطفاً دانش آموزان عزیز با توجه به درسنامه تهیه شده و با مطالعه دقیق کتب درسی منطق به
سئوالات پایانی در این درسنامه به درستی پاسخ دهید

سئوالات پایانی درس دوم.

"سئوالات صحیح و غلط"

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدام عبارت نادرست است ؟

الف) وقتی که از روی دفترچه تلفن دو فامیل خود را با هم اشتباه بگیرید منجر به خطای ذهنی خواهد شد

ص غ

ب) اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند باعث بروز مغالطه اشتراک لفظ می شود

ص غ

ج) علم منطق وابسته به زبان خاص منطقیون است و از نظر قواعد صرفی و نحوی ورود پیدا می کند

ص غ

د) آرزو داشت کتاب می خواند آرزو به حیثه زبان و لفظی اشاره دارد

ص غ

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

"سئوالات تکمیلی"

جاهای خالی را با کلمات مناسب در متن کتاب درسی آمده کامل کنید.

ه) در عبارات پیراهنم پاره شد، پیراهنم دلالت است.

(و) به تعبیر مولانا دائم رهزن است .

(ز) معانی را میتوان به دو صورت و به دیگران منتقل کرد

"سئوالات تطبیقی و جور کردنی"

(ط) موارد سمت راست را با موارد سمت چپ انطباق داده و وصل کنید

۱. دلالت ضمنی (الف) دلالت کل لفظ بر معنای اصلی

۲. دلالت التزامی (ب) فردا صفر تمام میشود

۳. دلالت مطابقی (ج) کتابم پاره شد

۴. مغالطه شیوه نگارش کلمات (د) علی شیر است

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99

"سئوالات پاسخ کوتاه"

به پرسشها و سئوالات زیر پاسخ کوتاه دهید .

(ی) در عبارات رویا در سر دارم کلمه رویا به کدام حیطة اشاره دارد؟

(ک) وقتی در عبارت او و دوستش هفت سال اختلاف داشتند را می گوئیم چه نوع از مغالطه ایجاد شده است؟

(ل) ویراستاران چه کسانی هستند و چه کاری انجام می دهند؟

(م) به لحاظ وجود رابطه میان حیطة ذهن و زبان چه مبحثی در منطق مطرح میکنند؟

"سئوالات تشریحی و کامل"

به پرسشهای زیر بطور کامل پاسخ دهید

(ن) مغالطه توسل به معنای ظاهری را تعریف کنید؟

(س) مغالطه ابهام در مرجع ضمیر چگونه ایجاد می‌گردد؟

(ع) یک مثال بیاورید که مغالطه اشتراک لفظ نشان داده شود؟

(ف) در این درس با چند نوع مغالطه آشنا شدید؟ نام ببرید؟

(ز) مغالطه و یا سفسطه را تعریف کنید؟

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

Created in MMS

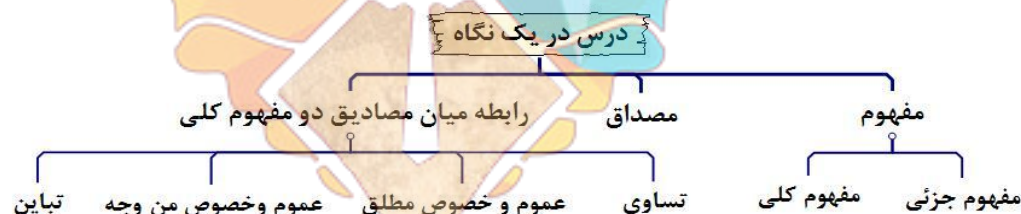
اهداف یادگیری:

- آشنایی با مفهوم و مصداق
- آشنایی با مفهوم کلی و جزئی و اقسام آنها
- آشنایی با نسبت های 4 گانه
- آشنایی با طبقه بندی مفاهیم

انتظارات پس از مطالعه:

بتواند برای مفهوم، مصداق، مفهوم کلی، مفهوم جزئی و نسبت های 4 گانه مثال زده و آنها را از هم تشخیص دهد
بتواند مفاهیم را به درستی طبقه بندی کند

درسنامه درس سوم

در درس گذشته با چند نوع مغالطه و نحوه ارتباط ذهن و زبان آشنا شدید. در این درس ارتباط ذهن و خارج (مفهوم و مصداق) بیان می شود:

- ✓ به معنایی که از کلمات و الفاظ می فهمید و درک می کنید مفهوم گویند مثلاً به معنایی که از کلمه درخت می فهمید و درک می کنید مفهوم درخت گفته می شود.
- ✓ به آن چیزی که مفهوم بر آن صدق کند مصداق گویند مثلاً مفهوم مثلث، شکل سه ضلعی است و هر مثلثی که در خارج رسم شود، مصداق این مفهوم است. یا مریم و علی که مفهوم انسان بر آنها صدق می کند، مصداق انسان هستند.

✓ مفهوم همیشه در ذهن است اما مصداق گاهی اوقات در ذهن است (مصداق ذهنی یا فرضی) و گاهی اوقات در خارج از ذهن (مصداق واقعی)، مثلاً مفهوم «کوه» در ذهن است اما برخی از مصداق‌های کوه در خارج از ذهن هستند (کوه دماوند) و برخی مصداق‌های آن فرضی (در ذهن) هستند (کوه یاقوت)

مفهوم کلی و مفهوم جزئی

- مفهوم‌ها یا کلی هستند یا جزئی.
- اگر مفهومی، مصداق آن کاملاً مشخص باشد و قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق را نداشته باشد (نتوان برای آن افراد متعدد فرض کرد) مفهومی جزئی است.
- مفهوم جزئی اقسام متعددی دارد:
 - 1- هر مفهومی که به آن اشاره شود جزئی است مانند: آن قلم - این کتاب‌ها
 - 2- اسامی خاص بر مفهوم جزئی دلالت دارند مانند: رود ارس - کوه سبلان - سعدی - رودخانه هلیل رود - دانشگاه شهید باهنر - فرزاد
- مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق را دارد، مفهومی کلی است، خواه مصداق‌های آن واقعی و در خارج از ذهن باشند و یا خیالی و فرضی. (به عبارت دیگر مفهوم کلی، مفهومی است که بتوان افراد متعددی برای آن فرض کرد)
- برای تشخیص کلی بودن یک مفهوم، صرفاً به مصادیق واقعی و موجود آن توجه نمی‌کنیم بلکه مصادیق فرضی و خیالی آن را هم مورد توجه قرار می‌دهیم.
- مفهوم کلی اقسام متعددی دارد:
 - 1- مفهومی که هم مصداق‌های متعدد خارجی دارد و هم مصداق‌های فرضی مانند: «ماشین»
 - 2- مفهومی که فقط یک مصداق خارجی دارد (کلی واحد المصداق) و بقیه مصداق‌های آن فرضی است مانند: «خدا» - «آخرین پیامبر»
 - 3- مفهومی که هیچ مصداق خارجی ندارد و فقط مصداق‌های فرضی یا خیالی دارد مانند: «اسب بالدار»، «کوه یاقوت»، «شریک برای خداوند»

نکاتی راجع به کلی و جزئی

- هر تعداد مفاهیم کلی به یک مفهوم کلی اضافه شود آن را جزئی نمی‌کند بلکه تعداد مصادیق آن را کم‌تر می‌کند مثلاً از مفاهیم «معلم»، «معلم منطق»، «معلم منطق مدرسه دخترانه ناحیه دو»، مفهوم «معلم» نسبت به مفاهیم دیگر دارای بیشترین مصداق و مفهوم «معلم منطق مدرسه دخترانه ناحیه دو» دارای کمترین مصداق است اما هر دو مفهوم، کلی‌اند.
- اگر یک مفهوم کلی به یک مفهوم جزئی اضافه شود، آن مفهوم، بازهم کلی است در اینجا منظور از اضافه، اضافه تعلقی است یعنی مضاف نوعی تعلق به مضاف الیه داشته باشد؛ مانند کتابِ مریم، دوستِ محمد، خواهرِ من، تنها فرزندِ علی. مفاهیم ذکر شده همگی کلی هستند زیرا هم ممکن است مصادیق متعدد خارجی داشته باشند و هم می‌توان برایشان مصادیق متعددی فرض کرد مثلاً در مورد «تنها فرزند علی» می‌توان فرض کرد که علی تنها فرزند خود را از دست بدهد و بعد از مدتی صاحب فرزند دیگری شود که مفهوم «تنها فرزند علی» بر او هم صدق کند.
- ترکیب‌هایی مانند «خیابان حافظ»، «شهر کرمان»، از نوع اضافه تعلقی نیستند زیرا منظور خیابانی متعلق به حافظ و یا شهری متعلق به کرمان نیست بلکه منظور خیابانی که نامش حافظ و شهری که نامش کرمان است، می‌باشد از این‌رو مفاهیم ذکر شده اسم خاص و جزئی می‌باشند.
- القاب و عناوین تاریخی مانند «بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران»، «رهبر کبیر انقلاب» و «ضامن آهو» گرچه در طول تاریخ برای افراد خاصی به کاررفته‌اند اما اسم خاص نیستند و جزئی به شمار نمی‌آیند مگر آن‌که در موردی به اسم خاص تبدیل شده باشند. (مثلاً «باقر» که لقب امام پنجم (ع) است و به اسم خاص ایشان تبدیل شده است.)
- مجموعه‌های مشخص جزئی هستند مانند: «این کتاب‌ها»، «معلمان مدرسه ما 20 نفرند» و ...
- آوردن ادات جمع «ها» در انتهای کلمه، آن را کلی نمی‌کند زیرا مثلاً به جای این‌که فرد بگوید این کتاب و این کتاب و این کتاب، گفته «این کتاب‌ها».
- وقتی می‌گوییم «معلمان مدرسه ما 20 نفرند»، معلمان مدرسه ما یک مجموعه خاص و معین است.
- «سیندرلا»، «بتمن»، «رخش» و غیره که اسم خاص افراد و قهرمان‌های خیالی هستند بر مفهومی جزئی دلالت دارند.
- اگر مفهومی جزئی به جزئی دیگری اضافه شود بازهم جزئی است مانند: رخسِ رستم - ذوالفقار علی (ع)

سؤال: ممکن است این سؤال به ذهن بیاید که چرا باوجود اینکه مثلاً نام افراد زیادی حمید، حسن و زهرا است و یا در بیشتر شهرهای ایران میدانی به نام میدان آزادی داریم اما گفته می‌شود که هر یک از این اسامی بر یک مفهوم جزئی دلالت می‌کند؟

پاسخ این است که اولاً اسامی وقتی نام خاص افراد، مکان‌ها، حیوانات و غیره قرار می‌گیرند معنای اولیه خود را از دست می‌دهند و صرفاً معنی «این فرد یا این شیء معین» را به خود می‌گیرند یعنی مانند اسم اشاره عمل می‌کنند، مثلاً لفظ علی در اصل برای معنی «بلندمرتبه» گذاشته شده است ولی وقتی به عنوان اسم خاص بر روی افراد گذاشته می‌شود برای هر فرد، معنی «آن شخص» را به خود می‌گیرد از این رو جزئی محسوب می‌شود، مثلاً وقتی گفته می‌شود علی دانش آموز است منظور این نیست که انسان بلندمرتبه‌ای دانش آموز است بلکه یعنی آن فرد معین، دانش آموز است در حالی که هرگاه لفظ علی به عنوان یک صفت یعنی به معنی (بلندمرتبه) به کار رود، کلی خواهد بود، زیرا قابل انطباق بر افراد متعدد می‌باشد

ثانیاً وضع (قرار دادن و گذاشتن) اسامی خاص بر روی افراد و بر روی مکان‌ها، به نحو جداگانه صورت گرفته است یعنی حسن بودن نام فرزند یک نفر، ربطی به حسن بودن نام فرزند فرد دیگری ندارد و یا اگر در تمام شهرهای ایران میدانی به نام میدان آزادی وجود داشته باشد، میدان آزادی اسم خاص و جزئی است زیرا برای هر میدان در هر بار، وضع جداگانه‌ای صورت گرفته است.

نسبت های 4 گانه

بین دو مفهوم کلی از لحاظ مصداق‌هایشان، چهار نسبت برقرار می‌شود که به نسبت‌های چهارگانه شهرت دارند: 1- تساوی: دو مفهوم کلی مصادیق کاملاً مشترکی دارند، یعنی هر فردی که مفهوم اول بر آن صدق کند مصداق مفهوم دوم نیز هست و برعکس.

در این رابطه می‌توان با جابجا کردن دو مفهوم و بکار بردن آن‌ها در قالب (هر است) دو قضیه صادق ساخت:

مثال: یک متر و صد سانت هر یک متری صد سانت است، هر صد سانتی یک متر است.

دایره‌های مصادیق در تساوی، منطبق بر هم است

2- تباین: دو مفهوم کلی هیچ مصداق مشترکی ندارند، مانند «کوه» و «دریا»
در این رابطه می‌توان با جابجا کردن دو مفهوم و بکار بردن آن‌ها در قالب (هیچ ... نیست)، دو قضیه صادق ساخت:

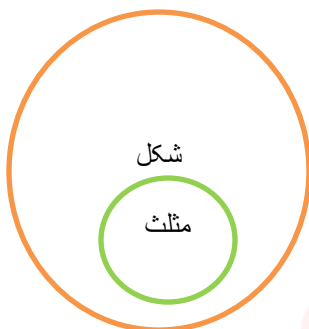
مثال: کوه و دریا هیچ کوهی دریا نیست و هیچ دریایی کوه نیست.
دایره‌های مصادیق در تباین، متخارج است

3- عموم و خصوص مطلق: دایره مصادیق یکی از دو مفهوم کلی، بزرگ‌تر از دیگری است و تمام مصادیق مفهوم کوچک‌تر را نیز شامل می‌شود.

در این رابطه می‌توان با جابجا کردن دو مفهوم و بکار بردن آن‌ها در قالب (هر ... است)، (بعضی ... است) و (بعضی ... نیست)، سه قضیه صادق ساخت:

مثال: شکل و مثلث هر مثلثی شکل است، اما بعضی شکل‌ها مثلث هستند و بعضی شکل‌ها مثلث نیستند.
نکته: به مفهومی که دایره مصادیقش بزرگ‌تر است (مصادیق بیشتری دربرمی‌گیرد) مفهوم «عام» و به مفهومی که دایره مصادیقش کوچک‌تر (مصادیق کمتری دربرمی‌گیرد) مفهوم «خاص» گویند. کلمه «مطلق» بیان‌گر این است که فقط یک مفهوم از مفهوم دیگر عام‌تر است.
دایره‌های مصادیق در عموم و خصوص مطلق، متداخل است.

4- عموم و خصوص من وجه: در این حالت، دو مفهوم، بعضی مصداق‌هایشان مشترک است و بعضی مصداق‌هایشان مشترک نیست.

در این رابطه می‌توان با جابجا کردن دو مفهوم و بکار بردن آن‌ها در قالب (بعضی ... است) و (بعضی ... نیست)، چهار قضیه صادق ساخت:

مثال: دانشجو و درسخوان بعضی دانشجوها درسخوان هستند و بعضی دانشجوها درسخوان نیستند. بعضی درسخوان‌ها دانشجو هستند و بعضی درسخوان‌ها دانشجو نیستند.

نکته: «من وجه» به معنای «از جهتی» است و منظور این است که هر یک از دو مفهوم، نسبت به دیگری از جهتی عام است یعنی مصادیقی دارد که مفهوم دیگر ندارد و از جهتی خاص است یعنی مفهوم دیگر، مصادیقی

دارد که این مفهوم ندارد.
دایره‌های مصادیق در عموم و خصوص من وجه، متقاطع است.

یکراه دیگر برای تشخیص نسبت‌های چهارگانه:

می‌توان هر مثالی را در قالب «هر الف ب است و هر ب الف است» بازسازی کرد. اگر هر دو درست بودند (نسبت تساوی)، اگر یکی درست و یکی غلط بود (نسبت عموم و خصوص مطلق) و اگر هر دو غلط بودند نسبت یا تباین یا عموم و خصوص من وجه است مانند:

(الف) جسم و دارای مکان

هر جسمی دارای مکان است، هر دارای مکانی، جسم است (هر دو درست، پس تساوی است)

(ب) چنار و درخت

هر درختی، چنار است، هر چناری، درخت است (جمله اول غلط و جمله دوم درست است یعنی بعضی درختان

چنار هستند، بعضی درختان چنار نیستند اما هر چناری درخت است، پس عموم و خصوص مطلق است)

(ج) انسان و درخت

هر انسانی درخت است و هر درختی انسان است (هر دو غلط است زیرا هیچ انسانی درخت و هیچ درختی انسان

نیست، پس تباین است)

(د) لباس و سبز

هر لباسی سبز است و هر سبزی لباس است (هر دو غلط است اما لباس سبزرنگ وجود دارد، یعنی بعضی

لباس‌ها سبز هستند، بعضی لباس‌ها سبز نیستند، بعضی سبزه‌ها لباس هستند، بعضی سبزه‌ها لباس نیستند پس

عموم و خصوص من وجه است

کاربرد نسبت های 4گانه در طبقه بندی مفاهیم:

- مفاهیم کلی و رابطه میان آنها در بحث تعریف و اقسام قضایا کاربرد دارد .
- در یک طبقه بندی صحیح، از مفهوم عام آغاز می کنیم تا به مفهومی خاص برسیم. لازم است بین مفاهیم هر طبقه با مفاهیم طبقه دیگر نسبت «عموم و خصوص مطلق» و بین اقسام یک طبقه نسبت «تباین» برقرار باشد.

❖ طبقه بندی مفاهیم

- وقتی تعدادی مفاهیم مرتبط باهم داشته باشیم می توانیم آنها را به طور منطقی دسته بندی و سپس طبقه بندی کنیم مثلاً فرض کنیم می خواهیم مفاهیم زیر را طبقه بندی کنیم:
آسیایی - عراقی - نجفی - شیرازی - رفسنجانی - کوفی - یزدی - بغدادی - ایرانی - کرمانی - سیرجانی
نخست مفاهیمی که نسبت بین آنها عموم و خصوص مطلق است را مشخص می کنیم مثلاً:
(آسیایی و ایرانی) - (آسیایی و عراقی) - (عراقی و نجفی) - (عراقی و بغدادی) - (عراقی و کوفی) - (ایرانی و شیرازی) - (سیرجانی و کرمانی) و غیره
در مرحله بعد، مفاهیم عام تر را قبل و مفاهیم خاص تر را بعد از آنها یعنی به عنوان اقسام مفهوم عام تر قرار می دهیم.

- همان طور که ملاحظه می کنید اقسام مختلف یک طبقه با یکدیگر نسبت تباین دارند مانند نجفی و بغدادی یا عراقی و ایرانی و هر طبقه از مفاهیم نسبت به طبقه دیگر رابطه عموم و خصوص مطلق دارند مانند آسیایی و عراقی یا ایرانی و یزدی.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

تفاوت کل و کلی

هرگز مفاهیم «کل» و «کلی»؛ «جزء» و «جزئی» را با یکدیگر اشتباه نگیرید. کلی در مقابل جزئی قرار دارد و کل در مقابل جزء. برای فهم تفاوت این دو به این نکات توجه کنید:

1- کل از اجتماع اجزاء خود و پس از شکل‌گیری آن‌ها پدید می‌آید

مثلاً ساعت یک کل است و پس از درست شدن عقربه، صفحه، باطری و... شکل می‌گیرد، اما رابطه کلی با جزئی این‌گونه نیست.

- 2- کل بدون جزء بی‌معناست و با از بین رفتن اجزایش، از میان می‌رود، ولی کلی می‌تواند هیچ مصداق واقعی (خارج از ذهن) نداشته باشد، مانند مفهوم کلی «دریای جیوه» و یا ممکن است مصادیق آن، همه از بین بروند مانند مفهوم «دایناسور»

3- بین کل با هر یک از اجزایش نسبت تباین برقرار است و نه عموم و خصوص مطلق، مثل - «اتومبیل» و «چرخ اتومبیل»

(هیچ اتومبیلی، چرخ اتومبیل نیست و هیچ چرخ اتومبیلی، اتومبیل نیست)

4- کل و جزء می‌توانند هم کلی لحاظ شوند و هم جزئی، مثلاً میز یک کل است و پایه میز، جزء محسوب می‌شود.

حال اگر پرسیده شود مفاهیم میز و پایه میز کلی هستند یا جزئی؟ پاسخ درست، کلی است اما اگر گفته شود این میز یا این پایه میز، این مفاهیم جزئی هستند اما باز هم «این میز» یک کل و «این پایه میز»، جزء محسوب می‌شود

..... پاسخ تمرین‌های کتاب درسی

گروه مشاوره قراشووش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

درس سوم

تمرین ص 21

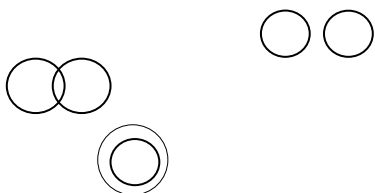
کلی: خداوند- مولود کعبه- درخت- درخت سرو- کتاب- پسر- پسر احمد- مشهد (به معنای محل شهادت)
جزئی: الله - حضرت علی علیه‌السلام - این کتاب- آن پسر- مریخ- مشهد (نام شهری در استان خراسان رضوی)

تمرین ص 24

آفریقایی - آسیایی

مسلمان- آسیایی (عموم و خصوص من وجه)

هندی- آسیایی (عموم و خصوص مطلق)

مثلث-شکل سه ضلعی (تساوی)

فعالیت تکمیلی ص 26

سؤال 1

جزئی: میدان آزادی، جبرئیل، خوشه پروین، خلیج فارس، ابن سینا، این کلاس، نرگس (اسم خاص)
کلی: عدد، خیابان، نرگس (نوعی گل)

سؤال 2

الف) حافظ نخست جزئی و حافظ دوم کلی است.
ب) بهمن در هر دومورد کلی (پدیده بهمن) و (اسم خاص یک ماه) است.
ج) «نجف اشرف» جزئی و «مرقد امامزادگان» کلی است.

سؤال 3

تساوی: عدد قابل تقسیم بر دو-زوج
تباين: مثلث - دایره، موازی - متقاطع
عموم و خصوص من وجه: پرنده و سیاه - شاعر و دانش آموز
عموم و خصوص مطلق: مثلث و شکل، مثلث و مثلث متساوی الاضلاع، شعر و غزل

سؤال 4

گیاه } موجودزنده
انسان }
حیوان }
آسب }
مرد: شامل پیرمرد، پسر بچه }
زن: شامل پیرزن و ... }

گروه متناوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

آفریقایی } انسان
عراقی: کربلایی و ... }
آسیایی }
ایرانی }
خوزستانی: اهوازی و ... }
خراسانی: مشهدی و ... }
تهرانی }

نمونه سوال با پاسخ

📖 به سؤالات پاسخ مناسب دهید:

(1) کدام گزینه به «مفهوم» و کدام گزینه به «مصدق» اشاره دارد؟
الف) درک معنای «عدم و نیستی» (ب) این کتاب به زبان فرانسوی است.

(2) عبارات زیر به کدام یک از نسبت‌های چهارگانه اشاره دارد؟

الف) دو مفهوم مصداق مشترک ندارند.

1- عموم و خصوص من وجه

ب) فقط یک مفهوم عام تراز مفهوم دیگر است.

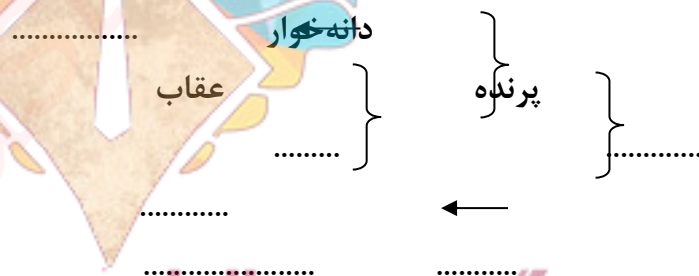
2- تباین

ج) دو مفهوم، فقط بعضی از مصادیقشان مشترک است.

3- عموم و خصوص مطلق

4- تساوی

(3) ابتدا مشخص کنید میان کدام یک از مفاهیم پرنده، دانه خوار، عقاب، گوشت خوار، پروانه، حیوان، کبوتر، حشره و کرکس نسبت عموم و خصوص مطلق و میان کدام یک نسبت تباین برقرار است و سپس با کمک مفاهیم ذکر شده، طبقه‌بندی زیر را تکمیل کنید.

(4) بین مفاهیم زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه وجود دارد؟ جاخالی را با توجه به همان نسبت تکمیل نمائید.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

الف) نقره و فلز (.....)، بعضی فلزات نقره هستند، (.....) نام نسبت (.....)

(5) دایره‌های زیر، کدام یک از نسبت‌های چهارگانه را نشان می‌دهد و بین پاسخ‌های داده شده، کدام یک از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟

ج) نسبت بین «الف» و «ب»

ب)

الف)

.....

(6) برای موارد خواسته شده مثال بزنید:

الف) مفهوم کلی‌ای که هم مصادیق متعدد خارجی و هم مصادیق ذهنی دارد.

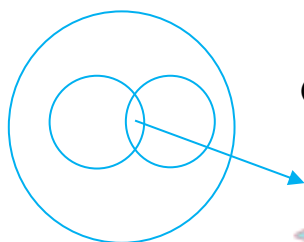
ب) مفهوم کلی‌ای که فقط یک مصداق خارجی دارد.

ج) مفهوم کلی‌ای که هیچ مصداقی در خارج ندارد.

7) میان مفاهیم زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه (نسب اربعه) وجود دارد؟

الف) مفهوم کلی و مفهوم جزئی (ب) علم و تصور (ج) تعریف و استدلال (د) فکر و تعریف (ه) نسبت‌های چهارگانه و تساوی

8) برای هر یک از مفاهیم زیر حداقل دو مصداق بنویسید و سپس مشخص کنید که هر یک از دایره‌های روبرو مربوط به مصادیق کدامیک از مفاهیم ذکر شده می‌باشد؟

1- (شکل) 2- (چهارضلعی) 3- (چهارضلعی قائم‌الزاویه) 4- (قائم‌الزاویه)

شماره 1 شماره 2 شماره 3 شماره 4

9) مفاهیم زیر را از اعم به اخص مرتب کنید و بگویید که هر چه محتوای مفهوم بیشتر باشد تعداد مصادیق بیشتر می‌شود یا کمتر؟

«مدرسه ابتدایی دخترانه»، «مدرسه»، «مدرسه ابتدایی دخترانه ناحیه یک»، «مدرسه ابتدایی»

10- کدامیک از مفاهیم زیر کلی و کدامیک جزئی است؟

«خیابان حافظ»- «میدان انقلاب»، «ایرانی»، «قاره»، «قاره آسیا»، «عدالت»، «عدالت امام علی علیه‌السلام»،

«بهترین دوست من»

11) میان مصادیق «شتر» و «چهارپا» چه رابطه‌ای از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟

12) با توجه به جمله (حسن دانش‌آموز باهوش و مؤدبی است) به سؤالات طرح‌شده، پاسخ مناسب دهید:

الف) در عبارت فوق، یک «مفهوم جزئی» و یک «مفهوم کلی» بیابید.

ب) در عبارت فوق مفاهیمی بیابید که نسبتشان «عموم و خصوص من وجه» باشد.

13) مفاهیم زیر را طبقه‌بندی کنید:

خطاطی، فیلم جنایی، موسیقی، فیلم کمدی، هنرهای تجسمی، نستعلیق، هنر، فیلم

14) با مرور دوباره تعریف جزئی و کلی توضیح دهید که خود مفاهیم جزئی و کلی جزئی هستند یا کلی؟

15) آیا در عبارات زیر «مفهوم» و «مصداق» در جایگاه اصلی خود بکار رفته‌اند؟ اگر چنین نیست عبارات را

تصحیح کنید:

WEB : FARAHOOSH99.IR

الف) آن کاغذی که پیش رودارید، مفهومی برای لفظ کاغذ است.

(ب) در قضیه «سعدی شاعر است»، سعدی یکی از مصداق‌های شاعر است.

16) به ازاء هر یک از عبارتهای زیر چند مورد از نسبت‌های چهارگانه ممکن است برقرار باشد؟

الف) هیچ الف ب نیست (ب) هر الف ب است

17) از نسبت دادن دو مفهومی که بینشان رابطه تباین برقرار است، چند قضیه به دست می‌آید؟ مثال بزنید.

18) از نسبت دادن دو مفهومی که بینشان رابطه تساوی برقرار است چند قضیه به دست می‌آید؟ مثال بزنید.

19) حاصل کدام یک از نسبت‌های چهارگانه، سه قضیه است؟ مثال بزنید.

20) در کدام یک از نسبت‌های چهارگانه است که چهار قضیه به دست می‌آید؟ مثال بزنید.

21) با ذکر مثال و ترسیم شکل (دایره‌ها) مشخص نمایید در کدام یک از نسبت‌های چهارگانه مصادیق یک مفهوم عام‌تر از دیگری است.

📖 جملات را با ذکر دلیل مناسب کامل کنید:

22) «عدد یک» مفهومی جزئی نیست زیرا.....

23) بین دو مفهوم (حجم و مکعب) نسبت «عموم و خصوص مطلق» برقرار است زیرا.....

📖 جاخالی‌ها را تکمیل کنید:

24) به افراد یا اشیائی که مفهوم بر آن صدق می‌کند گویند.

25) مفهومی که فقط قابلیت انطباق بر یک فرد را داشته باشد گویند.

26) اسامی خاص و هر چه با «این» و «آن» بیاید، بر مفهومی دلالت می‌کند.

27) اگر دایره دو مفهوم به‌گونه‌ای باشد که مصداق مشترکی نداشته باشند، نسبتشان است.

28) اگر دایره دو مفهوم به‌گونه‌ای باشد که مصداق‌هایشان کاملاً مشترک باشد، نسبتشان است.

29) اگر دایره یکی از مفاهیم بزرگ‌تر از دیگری باشد و تمام مصادیق دیگری را در برگیرد، نسبتشان است.

30) اگر دایره دو مفهوم به‌گونه‌ای باشد که در برخی مصادیق اشتراک داشته باشند، نسبتشان است.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

31) با توجه به وجوه میان مفاهیم مشابه و وجوه میان مفاهیم غیرمشابه، مفاهیم را طبقه‌بندی می‌کنیم.

32) رابطه میان دو مفهوم کلی در مبحث و کاربرد دارد.

📖 درستی یا نادرستی عبارات را مشخص کنید:

33) برخی مفاهیم کلی فقط دارای یک مصداق خارجی می‌باشند و برخی هیچ مصداق خارجی ندارند.

34) میان مصادیق دو مفهوم جزئی نسبت‌های چهارگانه برقرار می‌شود.

35) میان مصادیق دو مفهوم (مغالطه و مغالطه اشتراک لفظ) نسبت عموم و خصوص من وجه برقرار است.

- 36) مفاهیمی مانند «مسجد و نماز» هیچ مصداق مشترکی ندارند.
- 37) وقتی گفته می‌شود مفهوم کلی قابلیت صدق بر افراد متعدد را دارد، به این معناست که حتماً افرادی در خارج دارد.
- 38) بین «صندلی» و «پایه صندلی» نسبت عموم و خصوص مطلق برقرار است.
- 39) بین یک مفهوم کلی و یک مفهوم جزئی مانند «کشور» و «ایران» نسبت عموم و خصوص مطلق وجود دارد.
- 40) اقسام مختلف یک مفهوم نسبت به یکدیگر رابطه تباین دارند مانند «موجود و موجود زنده»
- 41) مفاهیم «گره و وحشی» به گونه‌ای هستند که بعضی از مصدیقشان غیرمشترک است.
- 42) گاهی اوقات مفاهیم کلی قابلیت انطباق بر افراد واقعی دارد مانند «انسان» و گاهی اوقات بر افراد فرضی و خارجی مانند «شریک خدا»

پاسخ

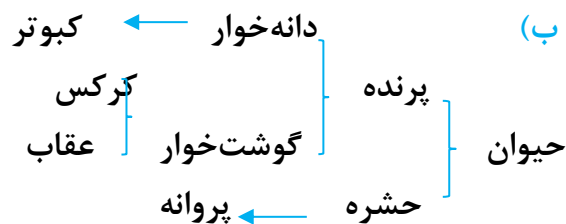
1-الف) مفهوم ب) مصداق

2-الف) تباین

ب) عموم و خصوص مطلق

ج) عموم و خصوص من وجه

- 3-الف) عموم و خصوص مطلق (حیوان و پرنده، حیوان و حشره، حیوان و دانه‌خوار، حیوان و گوشت‌خوار، گوشت‌خوار و عقاب، حشره و پروانه، حیوان و کبوتر)
- تباین (عقاب و کرکس - کبوتر و پروانه، دانه‌خوار و گوشت‌خوار، حشره و پرنده)

4- (هر نقره‌ای فلز است - بعضی فلزات نقره نیستند) نام نسبت (عموم و خصوص مطلق)

5-الف) تباین ب) عموم و خصوص مطلق ج) تباین

(بین نسبت تباین و نسبت عموم و خصوص مطلق، تباین برقرار است)

6-الف) انسان، صندلی، سیاره

ب) اولین امام شیعیان که مصداق واقعی آن حضرت علی علیه السلام است.

ج) کوه یاقوت

7- الف) تباین ب) عموم و خصوص مطلق ج) تباین

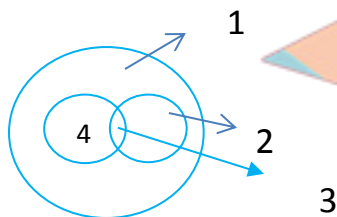
د) عموم و خصوص مطلق ه) عموم و خصوص مطلق

8- شماره 1 (مثلث، دایره، مربع و...)

شماره 2 (مربع، لوزی، ذوزنقه و غیره)

شماره 3 (مربع و مستطیل)

شماره 4 (مثلث قائم الزاویه، مربع، مستطیل و غیره)

9- ترتیب مفاهیم از اعم به اخص عبارت اند از:

مدرسه < مدرسه ابتدایی < مدرسه ابتدایی دخترانه < مدرسه ابتدایی دخترانه ناحیه یک

هر چه محتوای مفهوم اجزای بیشتری داشته باشد، دایره مصادیق کوچک تر می شود و هرچه مفهوم اجزای کمتری داشته باشد دایره مصادیق بزرگ تر می شود.

مدرسه

مدرسه ابتدایی

مدرسه ابتدایی دخترانه

مدرسه ابتدایی دخترانه ناحیه یک

10- جزئی (خیابان حافظ، میدان انقلاب و قاره آسیا) کلی (ایرانی - قاره - عدالت - عدالت امام علی - بهترین دوست من)

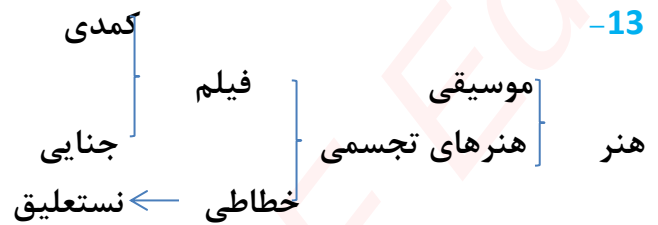
11- عموم و خصوص مطلق

(هر شتری چهارپا است، بعضی چهارپایان شتر هستند، بعضی چهارپایان شتر نیستند).

12- الف) مفهوم جزئی (حسن)

مفهوم کلی (دانش آموز، باهوش، مؤدب، دانش آموز باهوش)

ب) (دانش آموز و باهوش)، (دانش آموز و مؤدب)، (باهوش و مؤدب)

14- خود «مفهوم جزئی» و «مفهوم کلی» هر دو کلی اند زیرا مصادیق متعددی دارند. مثال برای مصادیق مفهوم جزئی: ایران، سهیل، قله اورست

مثال برای مصادیق مفهوم کلی: انسان، خانه، مربع

15- الف) نادرست، لفظ کاغذ مفهومی دارد که آن کاغذ پیش رو، مصداق آن است.

ب) درست

16- الف) هیچ الف ب نیست (بین الف و ب تنها رابطه تباین برقرار است مثلاً هیچ سنگی اسب نیست. بین سنگ و اسب تباین برقرار است)

ب) هر الف ب است (بین الف و ب ممکن است رابطه تساوی و یا عموم و خصوص مطلقى که الف کوچک تر است برقرار باشد).

17- دو قضیه، مانند نسبت بین دو مفهوم (تعریف و استدلال). هیچ تعریفی استدلال نیست، هیچ استدلالی تعریف نیست.

18- دو قضیه به دست می آید مانند (مثلث و سه ضلعی).

هر مثلثی سه ضلعی است، هر سه ضلعی مثلث است.

19- در عموم و خصوص مطلق، سه قضیه به دست می آید مانند: (شکل و بیضی). هر بیضی شکل است، بعضی شکلها بیضی هستند، بعضی شکلها بیضی نیستند.

20- در عموم و خصوص من وجه، چهار قضیه به دست می آید مانند: (کاغذ و سفید). بعضی سفیدها کاغذ هستند، بعضی سفیدها کاغذ نیستند، بعضی کاغذها سفید هستند، بعضی کاغذها سفید نیستند.

21- نسبت عموم و خصوص مطلق مانند (میوه و گیلان). مصادیق میوه از مصادیق گیلان بیشتر است.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

22- می توان افراد متعددی برای آن فرض نمود.

23- مفهوم «حجم» همه مصادیق مکعب را دربرمی گیرد و علاوه بر آن مصادیق دیگری را نیز دربرمی گیرد.

24- مصداق

25- مفهوم جزئی

26- جزئی

27- تباین

28- تساوی

29- عموم و خصوص مطلق

30- عموم و خصوص من وجه

31- اشتراک، افتراق

32- تعریف و اقسام قضایا

33- درست

34- نادرست، این نسبت‌ها میان مصادیق دو مفهوم کلی برقرار می‌شود.

35- نادرست، عموم و خصوص مطلق

36- درست

37- نادرست، زیرا ممکن است مصداق خارجی نداشته باشد.

38- نادرست، تباین برقرار است چون صندلی یک «کل» و پایه آن «جزء» است و بین کل با اجزائش، نسبت تباین برقرار است.

39- نادرست؛ با توجه به کتاب درسی نسبت‌های چهارگانه فقط بین دو مفهوم کلی برقرار می‌شوند. «کشور» کلی و «ایران» جزئی است.

40- نادرست، مانند موجود غیرزنده و موجود زنده

41- درست، نسبتشان عموم و خصوص من وجه است و هر یک از مفاهیم «گره» و «وحشی» هم مصادیق مخصوص به خود دارند و هم مصادیق مشترک.

42- نادرست، کلمه خارجی باید از عبارت حذف شود زیرا «شریک خدا» مفهومی خیالی است و هیچ مصداق واقعی در خارج از ذهن ندارد.

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR